

بازنگری موادی از قانون مدنی در باب خانواده

میمنت چوبک

ماده ۹۴۶ قانون مدنی: زوج (شوهر) از تمام زوجه ارث می برد لیکن زوجه (زن) از اموال ذیل: ۱. از اموال منقول از هر قبیل که باشد. ۲. از ابنیه و اشجار

پیشنهاد: به نحوی اصلاح شود که زن صاحب فرض شرعی خود که همانا یک چهارم و یک هشتم از کل ترکه است، بشود.

در صورت اصلاح ماده ۹۴۶ به شرح فوق **ماده ۹۴۷** (زوجه از قیمت ابنیه و اشجار ارث می برد و نه از عین آنها و طریقه تقویم آن است که ابنیه و اشجار با فرض استحقاق بقا در زمین بدون اجرت تقویم می گردد.) حذف شود.

ماده ۹۴۹: در صورت نبودن هیچ وارث دیگر بغیر از زوج یا زوجه، شوهر تمام ترکه زن متوفات خود را می برد لیکن زن فقط نصیب خود را و بقیه ترکه شوهر در حکم مال اشخاص بلاوارث و تابع ماده ۸۶۶ خواهد بود.

پیشنهاد: در صورتی که زوجه تنها وارث زوج منوفی باشد رد باقی ترکه به وی امری خلاف شرع نیست.

ماده ۱۰۲۹: هرگاه شخصی چهارسال تمام غایب مفقودالاثرباشد زن او می تواند تقاضای طلاق کند در این صورت با رعایت ماده ۱۰۲۳ حاکم او را طلاق می دهد.

پیشنهاد: الحاق تبصره: چنانچه زن در صورت غیبت شوهر دچار عسر و حرج شده و به علت عدم انفاق شوهر به وی در مضیقه باشد زن بتواند با رعایت ماده ۱۱۲۹ و ۱۱۳۰ قانون مدنی درخواست طلاق مند و گذشتن مدت چهار سال ضرورت نداشته باشد.

احیای ماده ۱۰۳۶ قانون مدنی (اگر یکی از نامزدها وصلت منظور را بدون علت موجهی به هم بزند در حالی که طرف مقابل یا ابوبن او یا اشخاص دیگر به اعتماد وقوع ازدواج مغرور شده و مخارجی کرده باشند طرفی که وصلت را به هم زده است باید از عهده خسارات وارده برآید ولی خسارات مزبور فقط مربوط به مخارج متعارفه خواهد بود) و الحاق یک تبصره به آن مبنی بر جبران خسارات معنوی یا امکان مطالبه خسارت معنوی

سن مناسب برای ازدواج معین شود. و عقد دختر قبل از رسیدن به سن بلوغ حذف شود.

حذف ماده ۱۰۴۲ (نکاح دختر باکره اگرچه به سن بلوغ رسیده باشد موقوف به اجازه پدر یا جد پدر او است و هر گاه پدر یا جد پدری بدون علت موجه از دادن اجازه مضایقه کند اجازه او ساقط و در این صورت دختر می تواند با معرفی کامل مردی که می خواهد با او ازدواج نماید و شرایط نکاح و مهری که بین آنها قرار داده شده است پس از اخذ اجازه از دادگاه مدنی خاص به دفتر ازدواج مراجعه و نسبت به ثبت ازدواج اقدام نماید.) (اصلاحی مطابق قانون اصلاح موادی از قانون مدنی مصوب ۱۳۷۰)

حذف ماده ۱۰۴۴ (در صورتی که پدر یا جد پدری در محل حاضر نباشند و استیذان از آنها نیز عادتاً غیر ممکن بوده و دختر نیز احتیاج به ازدواج داشته باشد، وی می تواند اقدام به ازدواج نماید. (اصلاحی مطابق قانون اصلاح موادی از قانون مدنی مصوب ۱۳۷۰))

تبصره پیشنهادی: ثبت این ازدواج در دفترخانه منوط به احراز موارد فوق در دادگاه مدنی خاص می باشد.)

ماده ۱۱۰۵: در روابط زوجین ریاست خانواده از خصائص شوهر است.

پیشنهاد: مشارکت زوجین در اخذ تصمیم های ضروری برای زندگی مشترک در صورت بروز اختلاف بین زوجین، حل آن با شورای خانواده باشد که در هر مرحله از افراد بصیر و آگاه به مسائل خانوادگی، حقوقی و اجتماعی تشکیل گردد.

ماده ۱۱۰۶: در عقد دائم نفقه زن بعهده شوهر است

پیشنهاد: هزینه درمان و دارو و مخارج بیماری اعم از ساده و صعب العلاج و زایمان و جراحی ناشی از آن اگر زن فاقد درآمد باشد به عهده شوهر والا به عهده زن باشد.

ماده ۱۱۰۹: نفقه مطلقه رجعیه در زمان عده برعهده شوهر است مگر اینکه طلاق در حال نشوز واقع شده باشد لیکن اگر عده از جهت فسخ نکاح یا طلاق بائن باشد زن حق نفقه ندارد مگر در صورت حمل از شوهر خود که در این صورت تا زمان وضع حمل حق نفقه خواهد داشت .

پیشنهاد: زن در عده وفات مستحق نفقه باشد.

پیشنهاد: **ماده ۱۸ قانون حمایت خانواده** احیا شود. (شوهر می تواند با تایید دادگاه زن خود را از اشتغال به هر شغلی که منافعی مصالح خانوادگی یا حیثیت خود با زن باشد منع کند. زن نیز می تواند از دادگاه چنین تقاضایی را به نماید. دادگاه در صورتی که اختلالی در امر معیشت خانواده ایجاد نشود مرد را از اشتغال به شغل مذکور منع می کند.)

و تبصره زیر به آن اضافه شود:

در صورت اشتغال زن قبل از ازدواج و اشتغال زن با اجازه شوهر بعد از ازدواج مرد نتواند زن را از اشتغال منع کند. و چنانچه منع کار زوجه از طرف زوج به قصد اضرار به زن باشد به استناد فائده سوء استفاده از حق، مرد مکلف به جبران خسارت شود.

پیشنهاد: الحاق تبصره به ماده ۱۸: اموالی که در طول زندگی با مساعی و تلاش زن در خانه برای مرد به وجود می آید مال مشترک محسوب و در صورت جدایی تکلیف اموال توسط دادگاه مشخص می شود.

ماده ۱۴ قانون حمایت خانواده سال ۴۶ احیاء شود (هرگاه مرد بخواهد با داشتن زن همسر دیگری اختیار نماید باید از دادگاه تحصیل اجازه کند. دادگاه وقتی اجازه اختیار همسر تازه خواهد داد که با انجام اقدامات ضروری و در صورت امکان تحقیق از زن فعلی توانایی مالی مرد و قدرت او را به اجرای عدالت احراز کرده باشد. هرگاه مردی بدون تحصیل اجازه از دادگاه مبادرت به ازدواج نماید به مجازات مقرر در ماده ۵ قانون ازدواج مصوب ۱۳۱۰- ۱۳۱۶ محکوم خواهد شد.) تعداد زنان اعم از نکاح دائم و منقطع محدود به چهار زن باشد ازدواج بیش از آن در هر یک از انواع ازدواج ممنوع گردد. و مقررات کیفری برای کسی که از مقررات ازدواج مجدد تخلف میکند در نظر گرفته شود.

ماده ۱۱۲۲: عیوب زیر در مرد موجب حق فسخ برای زن خواهد بود:

۱ - خصا

۲ - عنن به شرط این که ولو يك بار عمل زناشویی را انجام نداده باشد.

۳ - مقطوع بودن آلت تناسلی به اندازه ای که قادر به عمل زناشویی نباشد. (اصلاحی مطابق قانون اصلاح موادی از قانون مدنی مصوب ۱۳۷۰)

ماده ۱۱۲۳: عیوب ذیل در زن موجب حق فسخ برای مرد خواهد بود:

۱ - قرن

۲ - جذام

۳ - برص

۴ - افشاء

۵ - زمین گیری

۶ - نابینائی از هر دو چشم .

پیشنهاد: عیوب ذیل در زن در صورت عدم امکان مداوا در مدت یک سال، موجب حق فسخ برای مرد خواهد شد.

۱ - قرن .

۲ - جذام

۳ - برص

۴ - افضاء

ضمناً برص و جذام از عیوب مشترک محسوب و در صورت ابتلاء شوهر به بیماری های فوق زن نیز حق فسخ خواهد داشت.

مفاد ماده واحده اصلاح قانون طلاق جایگزین ماده ۱۱۳۳ شود (ماده ۱۱۳۳ قانون مدنی): (مرد می تواند با رعایت شرایط مقرر در این قانون با مراجعه به دادگاه تقاضای طلاق همسرش را بنماید.

تبصره - زن نیز می تواند با وجود شرایط مقرر در مواد (۱۱۱۹) ، (۱۱۲۹) و (۱۱۳۰) این قانون ، از دادگاه تقاضای طلاق نماید. (اصلاحی به موجب قانون اصلاح موادی از قانون مدنی مصوب ۸۱)

و تبصره ۸ به شرح ذیل به ماده واحده اضافه شود: در صورتی که طلاق به قصد اضرار زن باشد مرد ملزم به جبران خسارت مادی و معنوی گردد.

در صورتی که طلاق به قصد اضرار زن باشد مرد ملزم باشد که تا یکسال هر ماهه به زن مقرری متناسب به دارایی خود بپردازد.

در صورتی که درخواست طلاق به استناد ماده ۱۱۳۰ قانون مدنی به احاط عسر و حرج زن باشد، در صورت اثبات سوء معاشرت مرد در دادگاه و درخواست زن، اجرت المثل کارهایی که زن تبرعا انجام نداده است محاسبه و پرداخت شود.

ماده ۱۱۶۹: برای حضانت و نگهداری طفلی که ابوبن او جدا از یکدیگر زندگی می کنند، مادر تا سن هفت سالگی اولویت دارد و پس از آن با پدر است.

پیشنهاد: در صورت ازدواج مادر، در صورتی که مصلحت کودک ایجاب نماید که حضانت با مادر باشد و شوهر جدید با امر حضانت کودک موافق باشد، اتخاذ تصمیم در مورد ادامه حضانت مادر با دادگاه خواهد بود.

در صورتی که ماده ۱۱۶۹ به شرح پیشنهادی اصلاح شود ماده ۱۱۷۵ نیازی به تغییر ندارد.

پیشنهاد: سن حضانت کودک به نفع او تغییر کند و در صورت بروز اختلاف بین مادر و پدر دادگاه اجازه دارد بنا بر مصلحت کودک تصمیم بگیرد و در صورتی که مصلحت کودک ایجاب نماید، مدت حضانت مادر با توجه به اصل مصلحت کودک قابل تمدید باشد

پیشنهاد: حدود اختیارات ولی قهری بعد از ضم امین به وی و حدود اختیارات امین منضم بعد از انتصاب به طور مشخص در قانون معلوم گردد. و با بررسی کامل فقهی در صورت امکان حدود و وظایف و اختیارات امین منضم به ولی قهری مانند قیم تعیین گردد

پیشنهاد: مرجع حل اختلاف بین نظر ولی قهری و امین منضم و بالعکس، اخذ تصمیم با دادگاه باشد. پیشنهاد: سن مشخص برای اماره رشد، بعنوان مثال ۱۸ سال یا ۱۵ سال تعیین شود و امکان اثبات رشد قبل از سن تعیین شده برای پسر و دختری که به حد بلوغ شرعی رسیده اند از سوی دادگاه پیش بینی گردد.

منبع:

چوبک، میمنت، ۱۳۷۶، بازنگری مواد قانون مدنی درباب خانواده، مرکز امور مشارکت زنان